

Το τραγικό τέλος του Παύλου Μελά στον Μακεδονικό αγώνα

/ [Επικαιρότητα](#)

Το βιβλίο «Η Εκκλησία στο Μακεδονικό Αγώνα» της Ρούλας Παπαδημητρίου, που κυκλοφόρησε το 1991 όπως σας γράψαμε και πάλι σε προηγούμενο δημοσίευμα έχει πλούσια στοιχεία για την δράση της εκκλησίας στο Μακεδονικό αγώνα.

Τα ευαίσθητα σημεία μάλιστα του αγώνα αυτού, σήμερα διαβάζοντάς τα κανείς συνειδητοποιεί ξεκάθαρα πως οι αληθινοί Χριστιανοί λειτουργούσαν ως Χριστιανοί ακόμη και την ώρα του θανάτου τους.

Στο παρακάτω απόσπασμα που παραθέτουμε ζούμε ξανά τις τελευταίες στιγμές του Παύλου Μελά.

Η φήμη πως έφτασε πια στην Μακεδονία ο αρχηγός των Ελλήνων, κάνει τους Βούλγαρους να φεύγουν από παντού τρομαγμένοι, να κρυφτούν. Ενώ οι Έλληνες, όπου περνούν, τρέχουν θαρραλέα να τον προϋπαντήσουν. Φέρνουν τα παιδιά τους να του φιλήσουν το χέρι και του λένε: «Καταλάβαμε την καλοσύνη σου. Είδαμε το φως το αληθινό...».

Η πονεμένη ψυχή του πλημμυρίζει αγάπη. Η καρδιά του γεμίζει έλεος. Πασχίζει για την λύτρωση, σαν αληθινός Χριστιανός.

Ο Αγώνας έπαιρνε τη συστηματική του μορφή. Ο Πύρζας του είπε:

-Καπετάνιε, τώρα πρέπει να έχουμε και ένα σύνθημα.

-Μάλιστα, αποκρίθηκε. Ε, παιδιά, δια πρώτην φοράν και δια γούρικο, θα έχουμε το σύνθημα «Πατρίς -Μακεδονία». Όλοι ενθουσιάστηκαν. «Πατρίς - Μακεδονία»....

Μετά το Νερέτι η ομάδα των Μακεδονομάχων αποφασίζει να ανηφορίσει στο Ζέλοβο. Πριν φτάσουν στο Ζέλοβο, σταμάτησαν στην Σιάτιστα (Μελά). Μπήκαν στο χωριό. Ήταν κατάκοποι και καταμουςκεμένοι. Κατέλυσαν σε φιλικά σπίτια. Την επομένη ήρθε η σπιτονοικοκυρά όπου έμενε ο Μελάς και τους είπε ότι φάνηκε τουρκικός στρατός. Τους είχε προδώσει ο Μήτρο Βλάχος, και έρχονταν να συγκρουστούν με τους Έλληνες αντάρτες.

Δόθηκε μάχη σκληρή. Ο Παύλος Μελάς καθοδηγούσε όλους. Αντιστάθηκαν μέσα από το σπίτι γενναία. Όσπου νύχτωσε. Σαν καταλάβιασε η μάχη σκέφτηκαν να κάνουν έξοδο, μη και βάλουν φωτιά στο σπίτι οι Τούρκοι και καούν ζωντανοί. Πρώτος ο Παύλος Μελάς προχώρησε προς την αυλή. Τότε ακούστηκε ένας πυροβολισμός. Στράφηκε προς τον Πύρζα που τον ακολουθούσε και του είπε:

-Με πήρε το βόλι στη μέση...

Ο Πύρζας τον άρπαξε στην αγκαλιά και τον έφερε μέσα στο σπίτι. Τον κάθησε σ' έναν σοφά. Πονούσε πολύ. Ένιωθε το τέλος του. Έβγαλε τον σταυρό του από τον λαιμό, τον έβαλε στα χέρια του πιστού του Πύρζα. «Να τον δώσεις στην γυναίκα μου, είπε. Το τουφέκι μου στον γιο μου. Να τους πεις ότι έκανα το καθήκον μου...». Έβγαλε τις φωτογραφίες τους και τις καταφιλούσε. Πονούσε, πονούσε....

-Παιδιά, σκοτώστε με... παρακαλούσε. Πώς θα μ' αφήσετε στους Τούρκους;

-Δεν θα σ' αφήσουμε Αρχηγέ. Κοντά σου είμαστε... έλεγε με σπαραγμό ο Πύρζας και τον καταφιλούσε.

Σε λίγο, ξεψύχησε μέσα στα χέρια του. Ήταν Τετάρτη 13 Οκτωβρίου 1904.

Ο ξαφνικός θάνατος του Αρχηγού, κείνη την ώρα, μέσα στην κρύα νύχτα, κεραυνοβόλησε τον Πύρζα και τα παλικάρια του, που ήταν περικυκλωμένοι από πάνοπλους εχθρούς. Μα έπρεπε να σφίξουν την καρδιά τους και να εκτελέσουν το ύστατο χρέος. Έσκαψαν έναν τάφο κι έτσι χωρίς ιερέα, χωρίς ψαλμό, έθαψαν εκείνον που ήταν Χριστιανός ως τα κατάβαθα της ψυχής του.

Μα οι Βούλγαροι, που αγρυπνούσαν και καιροφυλακτούσαν, υποπτεύονταν πως κάποιος από τους σημαίνοντες Έλληνες σκοτώθηκε, ζητούσαν το σώμα, να το πάρουν, να το διαπομπεύσουν.

Ο Πύρζας και οι άλλοι πιστοί που αγρυπνούσαν και πρόσεχαν κάθε κίνηση, ξέθαψαν το σώμα. Και για να μην αναγνωριστεί από τους Τούρκους ή τους Βουλγάρους, μ' όλη τη φρίκη που τους προκαλούσε η πράξη, δεν δίστασαν να του κόψουν το ωραίο κεφάλι, με τα βασιλεμένα βλέφαρα.

Το τύλιξαν σε λευκό πανί και το έκρυψαν σ' ένα σάκκο. Το κορμί το κάλυψαν με μια κουβέρτα και ο Γεώργιος Σούλιος, που υπηρετούσε τσαούσης στην τουρκική χωροφυλακή, παρέμεινε να το φυλάγει, ως να ειδοποιηθούν οι δικοί τους στην Καστοριά και νάρθουν να το πάρουν για την κανονική ταφή. Στους Βούλγαρους που έρχονταν και το ζητούσαν, άπλωνε την σπάθα του και τους απομάκρυνε. Με σπαραγμένη την ψυχή, έμεινε φύλακας φρουρός ώσπου ήρθαν οι δικοί μας και το παρέλαβαν. Το μετέφεραν στην Μητρόπολη της Καστοριάς.

Απαρηγόρητος ο Μητροπολίτης Γερμανός δέχτηκε νεκρό, εκείνον που περίμενε σωτήρα. Με θρήνους εναπόθεσε το λείψανο στο μικρό Βυζαντινό εκκλησάκι των Αγίων Ταξιαρχών, στην αυλή της Μητρόπολης.

Το κομμένο κεφάλι του Ήρωα, άλλα πιστά παλικάρια το μετέφεραν στο Πισοδέρι και το παρέδωσαν στον απαρηγόρητο παπα-Σταύρο Τσάμη.

Ο παπα-Σταύρος, που περίμενε να τον δεχτεί με κλαδιά βαΐων και με θούρια, έπρεπε τώρα να κηδέψει κάτω από την Αγία Τράπεζα της Εκκλησίας της Αγίας Παρασκευής το κεφάλι του ήρωα και να ψάλλει μια ακόμη φορά -μοίρα σκληρή- την νεκρώσιμη ακολουθία, για χάρη του.

Σταλμένος στο Πισοδέρι, από τον Πρόξενο Μοναστηρίου, ο Βασίλειος Αγοραστός, σε γράμμα του προς τον Ίωνα Δραγούμη περιγράφει την τραγική σκηνή: «όταν ήδη ήσαν τα πάντα έτοιμα, εξεκινήσαμεν εν τω σκότει, φέροντες μεθ' ημών πάντα τα χρειώδη, εγώ δε τον σάκκον, τον οποίον εναπέθεσα προ της Εικόνης της Μητρός του Χριστού, μέχρις ότου εξορυχθεί ο ταφίσκος. Εκεί, εν τω παρεκκλησίω, προ της Ωραίας Πύλης, αφού εξωρύχθη ο ταφίσκος, εκόμισα το κιβώτιον, εν ω επιστρώσας το σάβανον, έθηκα ιδίαις μου χερσί την τιμίαν κεφαλήν, κοσμήσας δι' ανθέων του δάσους της Αγίας Τριάδος. Κατόπιν ανάψαντες λαμπάδα ηρξάμεθα να ψάλλωμεν εν

ολοθυγμοίς την νεκρώσιμον ακολουθίαν. Η Ακολουθία εψάλη ολόκληρος. Εδώκαμεν τον τελευταίον ασπασμόν και αφού αφήρεσα εκ της εστεμμένης κεφαλής του μεγάλου τούτου τέκνου της Ελλάδος ολίγα άνθη, άτινα απέκρυψα εις το χαρτοφυλάκιόν μου, εκάλυψα δια του ετέρου ημίσεως του σαβάνου και επιθέσας το κάλυμμα του κιβωτίου, επεσώρευσα χώμα επ' αυτού και προσήρμωσα καλώς την πλάκα. Όταν δε επείσθην ότι ουδέν ίχνος εσώζετο, δυνάμενον να προδώση την γενομένην ταύτην μυστικήν πράξιν, εξήλθομεν του παρεκκλησίου και εισήλθομεν εν τω παρακειμένω Ναώ, όπου προ της Εικόνας της Παναγίας ωρκίσθημεν ότι ουδέν ουδενί θέλομεν είπει εξ όσων είδομεν ή επράξαμεν...».

Ο Μητροπολίτης Γερμανός, σε επιστολή του προς τον Ίωνα Δραγούμη περιγράφει την κηδεία του σώματος του Παύλου Μελά: «... Τη δε επαύριον Κυριακήν, όρθρου βαθέως, περιέδεσα τας μαρτυρικές χείρας του Ήρωος με εν μετάξινον μαντίλιόν μου, κατέθεσα επί του στήθους του εν Ευαγγέλιον, ένα Σταυρόν και μίαν Εικόνα, και πριν αρχίσει η Λειτουργία, ετελέσαμεν την κηδείαν του. Πεπνιγμένος εν λυγμοίς, ανέγνωσα τας ευχάς εντός του Μητροπολιτικού Ναού και μετέφερα ο ίδιος εις τον παρακείμενον περίβολον του Βυζαντινού Ναού των Ταξιαρχών το σεπτόν σκήνος του, τον κατέβρεξα με πύρινα δάκρυα και απελθών έπεσα επί της στρωμνής μου, όπως θρηνήσω τον αοίδιμον Ήρωα...». Και τελειώνει την επιστολή του με τα λόγια: «Δεν θα λησμονήσω επί ζωής τας οδυνηράς πίκρας ας διήλθον τας ημέρας αυτάς, εξακολουθώ δε ευρισκόμενος νοερώς εν μέσω ημών και συνοδυρόμενος υμίν...» *.

Έτσι η Εκκλησία, την οποία υπηρέτησε ο μεγάλος Ήρωας, παραστάθηκε στη θανή του.

(Από τις σελίδες του βιβλίου 92-96).